

УДК 330.322.16:338.43.01

Вовк М. В., к.е.н., доцент©*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ У СВІТЛІ МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГІВ

У статті подано загальну характеристику формування інвестиційного іміджу України. Проаналізовано рівень інвестиційної привабливості та стан кредитоспроможності держави на основі оцінки спеціалізованих міжнародних організацій та агентств.

Ключові слова: *інвестиції, ризик, бізнес, економічна свобода, корупція, інвестиційний імідж, інвестиційний клімат, міжнародні рейтинги.*

Постановка проблеми. Найважливішим завданням у залученні іноземних інвестицій в економіку країни, а також у формуванні позитивного інвестиційного іміджу є оцінка інвестиційної привабливості України на міжнародному рівні. Проте протягом останніх років Україна демонструє регрес майже у всіх міжнародних рейтингах, тобто відбувається падіння іміджу на міжнародній інвестиційній арені.

Аналіз останніх досліджень. Оцінкою інвестиційної привабливості різних держав займаються спеціалізовані міжнародні організації та агентства, які щорічно складають економічні рейтинги. Вони характеризують насамперед сприятливість економічних, правових, політичних, соціальних умов для формування інвестиційного клімату всередині країни та визначають міру її інвестиційної привабливості для іноземного інвестора.

Метою статті є аналіз, оцінка та динаміка місця України у різноманітних інвестиційних рейтингах, дослідження умов формування сприятливого інвестиційного іміджу, а також загроз і ризиків його падіння.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційний клімат держави загалом, складовою частиною якого є привабливість для інвесторів окремих сільськогосподарських підприємств, характеризує насамперед місце держави у міжнародних інвестиційних рейтингах. Ці рейтинги класифікують усі держави-реципієнти з погляду їх кредитної привабливості, економічного розвитку, конкурентоспроможності, ризику ведення бізнесу, економічної свободи та корупції. Однак найголовніше те, що вони показують, як бачать та сприймають Україну як поле для інвестицій іноземні інвестори та аналітики.

Таким чином, можна зробити декілька висновків:

1) велика кількість методик ранжування дозволяє інвестору отримати інформацію відносно усіх аспектів інвестиційної привабливості країни;

2) місця у рейтингах формують імідж країни, а ігнорування результатів рейтингів здатне призвести до фінансової ізоляції країни;

3) позиції, які посідає Україна в різних міжнародних рейтингах, формують вкрай негативний імідж. В очах іноземних інвесторів Україна є надто ризикованою та непривабливою для інвестування країною;

4) інформація щодо методології рейтингів у більшості випадків є прозорою, тому вітчизняні державні інститути мають можливість впливати на майбутні результати рейтингів у разі проведення відповідних реформ [1].

Підсумовуючи вищенаписане, варто зазначити, що врахування результатів рейтингів є вкрай необхідним для розробки і реалізації державної фінансової політики та економічних реформ.

Дані табл. 1 показують, що у 2011 році в порівнянні з 2008 Україна демонструє різке падіння і регрес у всіх світових рейтингах.

Таблиця 1

Аналіз динаміки місця України в міжнародних інвестиційних рейтингах

Міжнародна організація	Назва рейтингу	Місце України в рейтингу				Абсолютна зміна (2011/2008+,-)
		2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	
“Forbes”	Десять найгірших економік світу	-	-	-	4 з 10	включена вперше
World Economic Forum	Індекс глобальної конкурентоспроможності	73 зі 131	72 зі 134	89 зі 133	82 з 144	-9 позицій
Heritage Foundation	Індекс економічної свободи	133 зі 157	152 зі 167	162 зі 179	164 з 179	-31 позиція
Transparency International	Індекс сприйняття корупції	118 зі 180	146 з 180	134 зі 178	144 з 174	-26 позицій
Institute for Management Development	Індекс конкурентоспроможності економіки	46 з 55	54 з 55	57 з 57	57 з 58	-11 позицій
World Bank	Індекс ведення бізнесу	118 зі 179	145 зі 176	142 зі 178	145 з 183	-27 позицій

Джерело: складено автором на основі даних [2,4,5,6].

Найперше варто відзначити, що у 2011 році Україна – четверта у десятці найгірших світових економік. Так, журнал “Forbes” опублікував рейтинг 10 найгірших економік світу, де Україна посіла четверте місце, пропустивши вперед Мадагаскар, Вірменію і Гвінею. Показово, що до 2011 року України та Вірменії в переліку найгірших економік світу взагалі не було. Україну “Forbes” називає країною з “перспективним фермерством і значними запасами мінеральних ресурсів” і відзначає, що вона здатна стати

провідною європейською економікою. Проте за показниками ВВП на душу населення Україна поступається “навіть таким країнам, як Сербія і Болгарія”. Державний департамент США пояснює це складною системою регулювання, слабким управлінням, невиконанням рішень суду і корупцією. Про незадовільну економічну ситуацію в країні говорять й інші міжнародні організації. Так, за підрахунками ООН, за межею бідності зараз живуть четверо з 5 українців. При цьому за останній рік українці збідніли на 10 %. Україна посідає 83-тє місце у рейтингу розвитку суспільства ООН, втративши 7 позицій лише за рік [4].

Найбільше позицій втратила Україна у рейтингу економічної свободи, який публікується Фондом Heritage, починаючи з 1995 року. За даними дослідження, проведеного Heritage Foundation та Wall Street Journal, Україна посіла 164-тє місце в рейтингу економічних свобод – 2011 року серед 179 країн світу, опинившись між Узбекистаном та Чадом. Даний показник є останнім серед 43 європейських держав. В порівнянні з 2010 роком Україна знизилась на 2 позиції або на 0,6 пункти відповідно. Суттєве погіршення показників відбулось у таких категоріях, як “державні витрати” та “свобода від корупції”. Причинами падіння індексу економічної свободи в Україні аналітики фонду вважають недосконалу регуляторну політику, втручання уряду, монетарну політику, малий обсяг інвестицій, неврегульоване право власності, корупцію та фінансову політику. Значення вказаних складових індексу економічної свободи є в 1,5-2 рази меншими, ніж середньосвітовий показник [7].

Говорячи про інвестиційний клімат України, особливу увагу слід звернути на індекс ведення бізнесу. Занепокоєння викликає те, що Україна продовжує опускатися в даному рейтингу, знизившись на 3 позиції у 2011 році і посіла 145-тє місце із 183 присутніх у рейтингу, розташувавшись між Сирією і Гамбією. Падіння в рейтингу відбулось у таких категоріях: “реєстрація власності”, “доступ до кредитів”, “захист прав інвесторів” та “ліквідація підприємств”. Серед країн СНД у цьому рейтингу Україна розташувалася на передостанньому місці, залишивши позаду лише Узбекистан. А з європейських країн Україна залишається останньою, а найближчу позицію – 123-тє місце в рейтингу займає Росія [6].

Напевно, однією із складових негативного іміджу України на світовому інвестиційному ринку є високий рівень корупції. Так, за індексом сприйняття корупції, який підраховують на основі досліджень думок експертів та бізнесменів, Україна посідає 144-е місце, втративши 26 позицій в порівнянні з 2008 роком та 10 позицій в порівнянні з попереднім 2010 роком. Свою позицію в даному рейтингу Україна поділяє з такими африканськими країнами, як Нігерія, Гондурас, Зімбабве, Того і Сьєрра-Леоне. Гірші показники у Росії та Таджикистану – 154-е місце, Киргизстану – 164-е місце та Туркменістану і Узбекистану – 172-е місце. Це підкреслює

надзвичайно високий рівень корупції серед країн колишнього СРСР. Середній рівень індексу сприйняття корупції України становить за останні вісім років 2,5 при тому, що величина «0» означає повністю корумповану країну, а «10» – відсутність корупції. Основними причинами такої оцінки експертів в Україні вважаються проблема недосконалого законодавчого забезпечення, невиконання існуючих законів, неефективність взаємодії елементів системи доброчесності, брак фінансових та людських ресурсів для боротьби з корупцією тощо [5].

Експерти Всесвітнього економічного форуму розраховують «Індекс глобальної конкурентоспроможності», запроваджений у 2004 році. ІГК включає 110 показників, розділених на 12 категорій: інститути, інфраструктура, макроекономічне середовище, охорона здоров'я та початкова освіта, вища освіта та професійна підготовка, ефективність товарного ринку, ефективність ринку праці, розвиток фінансового ринку, технологічна готовність, розмір ринку, розвиток інновацій. Лише за цим рейтингом Україна у 2011 році Україна піднялась з 89-го на 82-е місце серед 142 країн, розмістившись між Тринідадом і Тобаго та Намібією. А у 2012 році Україна посіла 73 місце, піднявшись на дев'ять позицій і зараз є між Чорногорією і Уругваєм. Ключовими проблемами України у формуванні глобальної конкурентоспроможності, а з тим і інвестиційної привабливості є неналежний захист прав мінотарних акціонерів, неефективність законодавчих органів, невдала регуляторна політика, корумпованість судової влади та неналежний захист прав власності [8].

Окрім безпосередньо інвестиційних рейтингів, інвестиційний клімат країни визначають також кредитні рейтинги, на які здебільшого орієнтуються інвестори (табл. 2).

Таблиця 2.

Динаміка кредитних рейтингів України станом на кінець року*

Рейтингове агентство	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Standard and Poor's	BB- стабільний	BB- негативний	B негативний	CCC+ стабільний	B+ стабільний
Fitch	BB- позитивний	BB- позитивний	B+ негативний	B- негативний	BB+ позитивний
Rating and Investment Information	BB- стабільний	BB стабільний	BB- негативний	B+ негативний	B+ стабільний
Moody's	B1 позитивний	B1 позитивний	B1 стабільний	B2 негативний	B2 стабільний

Джерело: складено автором на основі даних [8].

Система оцінювання кредитоспроможності за цими рейтингами базується на використанні перших чотирьох літер латинської абетки, які вказують класи від AA до CCC. Поруч із категорією рейтингу обов'язково

вказується прогноз його зміни найближчим часом, який може бути позитивним, негативним або стабільним.

Як бачимо з табл. 2, рейтингові агентства вперше за останні кілька років висловили думку щодо позитивного прогнозу рейтингу України. Міжнародне рейтингове агентство Standard&Poor's довгостроковий рейтинг України у 2011 році встановив на рівні В+ «стабільний». На три позиції з (В-) до (ВВ+ «стабільний») зріс прогноз за довгостроковими рейтингами дефолту емітента (РДЕ) України в іноземній і національній валюті Fitch Ratings. Покращення позицій України відбулось також у кредитних рейтингах Rating and Investment Information та Moody's, однак у майбутньому експерти прогнозують подальше зниження рейтингу [2].

Щодо визначення самої інвестиційної привабливості, то найавторитетнішу і найвпливовішу оцінку дає міжнародний рейтинг, розроблений Конференцією ООН з торгівлі і розвитку (UNCTAD), який складається з рейтингів країн за показниками індексу залучення прямих іноземних інвестицій (Inward FDI Performance Index) та індексу потенціалу залучення прямих іноземних інвестицій (Inward FDI Potential Index). Згідно з даними досліджень стверджується, що у 2011 році країни з перехідною економікою (до яких входить також Україна) та країни, що розвиваються, залучили ПІІ у розмірі більше половини глобальних потоків ПІІ. Відтік ПІІ з цих країн також досяг рекордного рівня. Ще скептичніше ситуація склалася згідно з опитуванням іноземних підприємців, які працюють в Україні, в 2011-му році інвестиційний клімат України обвалився до рекордно низького рівня. Найбільше опитані скаржились на вибірковість дій влади, посилення бюрократичного тиску і збільшення числа рейдерських захоплень. За підсумками останнього опитування, рівень інвестиційної привабливості України був оцінений в 2,19 бала за п'ятибальною шкалою. Це навіть гірше, ніж показник у 2,22 бала, який спостерігався в розпал кризи 2008-2009 років [3].

Висновки. Однією з передумов стабільного економічного розвитку України та її регіонів є формування та підтримка у потенційних інвесторів сприятливого інвестиційного іміджу. Покращення інвестиційної привабливості можна досягнути лише шляхом рішучих, комплексних, прозорих і послідовних ринкових реформ, які дадуть поштовх до нової підприємницької ініціативи, створять конкурентне середовище й дадуть економіці стимул для ефективного розвитку.

Література

1. Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / [за заг. ред. О. В. Прокопенко]. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 96-97.

2. Основні економічні показники інвестиційної діяльності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.in.gov.ua/index.php&get>
3. Результат України у світових рейтингах у 2011-2012 роках. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: kneu.edu.ua/get_file.php?id=2712.
4. Україна - четверта у десятці найгірших світових економік. – ІА УНІАН. – 06.07.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/news/>
5. Corruption Perception Index 2010 Results. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results.
6. Economy Ratings. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org>.
7. 2011 Index of Economic Freedom. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.heritage.org>.
8. Global Competitiveness Report 2011-2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.p

Summary

Vovk M. V., Ph.D.

*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S.Z. Gzhytskyj*

FORMING OF INVESTMENT IMAGE OF UKRAINE IN THE LIGHT OF INTERNATIONAL RATINGS

General description of forming of investment image of Ukraine is given in this article. The level of investment attractiveness and state of solvency of the state is analysed on the basis of estimation of the specialized international organizations and agencies.

Рецензент – д.е.н., професор Пунько Б.М.